

Sessió inaugural del curs 2009 - 2010

6 d'octubre de 2006

La Societat Catalana de Pedagogia, vint-i-cinc anys de camí

Intervenció del president Martí Teixidó

Ben retrobats, consocis, amigues i amics. Obrim un nou curs, una ocasió més per contribuir a la Pedagogia, com a coneixement científic i com a pràctiques funcionals, eficaces, eficients i optimitzadores

En l'Assemblea general de socis del 16 de juny proppassat, el secretari de la Junta ja va llegir la memòria d'activitats que, d'altra banda, tots podem haver anat seguint i rebut les publicacions.

Hem complert els 25 anys de creació de la Societat Catalana de Pedagogia com a filial de l'Institut d'Estudis Catalans. Ernest Mascort i M. Carme Carmona van presentar la sol·licitud de creació d'aquesta societat filial el 7 de març de 1984 (que s'estava gestant des de novembre de 1980). L'Institut d'Estudis Catalans va aprovar els estatuts i en sessió plenària de 12 de juny de 1984 va crear la Societat Catalana de Pedagogia dins la Secció de Filosofia i Ciències Socials. L'Assemblea general de constitució va ser el 4 de juliol de 1984. Eren 48 sòcies i socis i es va constituir la 1a. Junta General amb Joan Triadú com a president i M. Carme Carmona com a secretària. El novembre de 1985 eren 81 sòcies i socis.

Bon nombre dels membres eren socis de la Sociedad Española de Pedagogia i maldaven per arribar a un acord de confederació entre les dues societats, amb àmbits territorials i lingüístics diferenciats però amb correspondència de drets i accions de col·laboració conjunta. Ho van intentar reiteradament Alexandre Sanvicens, Jaume Sarramona i Martí Teixidó, continuadament fins el 1996 al XI Congreso Nacional de Pedagogia de Donostia. Ja el 1984, a Santiago de Compostela, el Dr. Sanvicens proposava que el congrés es realitzés a Barcelona el 1988 però que la llengua catalana fos llengua del congrés ha seguit sent un escull que no ha permès la col·laboració.

La primera Junta de Govern, com he dit, va ser presidida per Joan Triadú (1984-1986) amb més de cinquanta anys dedicat a l'ensenyament, crític literari i salvador de la llengua catalana des del Centre d'Estudis Francesc Eiximenis i Òmnium Cultural. L'activitat d'aquest període queda reflectida en el Butlletí.

Lluís Folch, metge psicòleg i mestre especialitzat en psicopatologia infantil i juvenil que molts de nosaltres vam tenir de professor a la Universitat de Barcelona va presidir la societat de 1987 a 1991.

Jordi Galí, amb una trajectòria de total dedicació a l'ensenyament, de director escolar i d'escriptor va ser el president de 1992 a 2000. D'aquest període és el recull d'estudis publicat el 1997 com *Per un sistema d'ensenyament nacional català* que membres de la societat van fer com a programa de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. Indubtablement, veiem en aquests estudis el precedent de la *Llei d'Educació de Catalunya* recentment aprovada. Solament cal fer una ullada als temes que s'hi tracten.

El 2000 hi va haver una inevitable recessió d'activitat i el 4 d'abril de 2001 els socis i membres numeraris de l'Institut d'Estudis Catalans, Ricard Torrents i Josep González-Agàpito van fer una convocatòria extraordinària d'on en va sortir una nova gestora de cinc membres amb Lluís Busquets, Joan Mallart, Natàlia Garriga, Conrad Vilanou i Martí Teixidó que van impulsar les activitats de 2001 a 2003. D'aquest període és la publicació *Repensar la pedagogia, avui* que ha estat una referència força citada.

La Junta General de la Societat Catalana de Pedagogia va elegir nova junta el 20 de maig de 2003. Lluís Busquets va presidir el període 2003-2007. D'aquest període arranca el treball de *Narracions i Pedagogia* que va ser tema de seminari de tardor el 2006, de jornades a València el 2005 i el 2007 i d'elaboració d'una xarxa temàtica de narracions per a ús a l'ensenyament el 2008.

El juny de 2007 es procedí a una renovació parcial de la Junta de Govern per al període 2007-2011 amb membres de la gestora de 2001, Joan Mallart, Conrad Vilanou i Martí Teixidó que exerceix la presidència. S'hi integren membres de 1992, de 2001, de 2005 i membres recents i joves que puguin aportar nova perspectiva.

Cal expressar el reconeixement a tots els que en un període o altre ha pres el relleu duent la torxa, han organitzat activitats o han enriquit les publicacions. No faré esment de tothom doncs no és possible, però, encara que sigui compromès esmento: Margarida Muset: sòcia fundadora, Ramon Juncosa: màxim responsable de pedagogia a l'Administració, M. Teresa Codina: referent de renovació pedagògica en entorns socials de marginació, Núria Borrell: continuïtat total, Imma Bordas membre degana de la junta actual, Francesc Pedró i Albert Sangrà que han deixat feina feta en publicacions. Però, com sabem, la Societat Catalana de Pedagogia no té la filosofia de club privat i fins avui tothom té accés a publicar i als actes que tenen per finalitat contribuir a millorar la pedagogia, l'estudi científic i la intervenció educativa. "... *pedagogs catalans, conseqüents amb la nostra trajectòria pedagògica i amb l'afany de propugnar, impulsar i aplegar la investigació i l'acció educativa en les terres de llengua i cultura catalanes, tot defensant-ne el seu caràcter genuí*" -es diu a la sol·licitud de creació d'aquesta societat filial.

Actualment som 128 socis i sòcies. Bon nombre d'aquests ja han fet un llarg camí i ens acompanyen i donen suport. Altres, molt actius en els seus àmbits professionals i científics no disposen de més temps. Els més joves estan molt ocupats en les múltiples exigències de la carrera acadèmica actual que s'allarga més de deu anys. El cert és que a la Societat Catalana de Pedagogia actualment ens falten *mans* i *ments* per impulsar les activitats. Hem de convidar nous col·legues que puguin dedicar unes hores a la societat, que puguem repartir millor la feina.

És una feina que ens busquem, teòrica, política i prosocial. Iniciativa no en falta. Com dic, falten mans i ments per repartir millor la feina però evidentment volem incorporar persones que pensen, que aporten iniciativa. També mans, doncs molts a pensar i pocs a fer, és una càrrega difícil de dur. Necessitats a les que la pedagogia ha de respondre n'hi ha moltes i són clau. Però, com diu Daniel Pennac a *Mal d'escola*, de l'escola en parla tothom, tothom hi diu la seva i ell ha volgut fer un llibre sobre el dolor de no aprendre que pateixen tants infants i a dolents. El seu llibre és una narració i assaig amb reflexió autobiogràfica amb gran consistència pedagògica i amb potència comunicadora.

Cada institució, cada grup, cada associació pot fer activitats i publicacions sobre l'educació, és un tema ben actual. Els estudis sociològics, les anàlisis psicològiques són ben necessàries però la pedagogia, a partir d'elles, ha de fer un pas més: ha de presentar propostes d'intervenció aplicables a l'ensenyament escolar, a les institucions d'educació social i de formació laboral-professional. Insisteixo que com a societat científica ens correspon fer un pas més, sempre ben fonamentat en el coneixement científic aportat per les altres ciències. Per això mateix, avui, hem convidat a fer la lliçó inaugural a Ramon M. Nogués, doctor en biologia, especialitzat en antropologia biològica i vinculat a la formació dels mestres per tal que ens introdueixi a la Neurociència, coneixement que ha de fonamentar l'educació i no podem ignorar.

De les moltes institucions, hem de fer esment del Col·legi de Pedagogs de Catalunya atès que fem camins paral·lels i complementaris, més professional el seu, més científic el nostre però

molts temes són comuns. Però encara que centrem la nostra activitat en la ciència pedagògica, sabem que té dimensió política, que ha d'incidir en la societat. I la política com a acció de govern ha d'escoltar la pedagogia i ha de decidir per al bé comú, segons un programa de govern legitimat democràticament. Catalunya s'ha dotat d'una Llei d'Educació i ha estat un procés llarg, hi han intervingut tota mena de grups i d'institucions. Nosaltres hi vàrem contribuir a través de l'Institut d'Estudis Catalans i ara fa un any era tema de la lliçó inaugural. La pedagogia sembla que no hi ha quedat ben reflectida però possiblement és perquè en aquest oceà de posicions i opinions no hem sabut fer valer alguns, pocs però clau, elements de coneixement pedagògic necessaris com a base de la llei. La mateixa extensió de la llei sempre ens ha semblat excessiva i ara no ens hauríem de perdre en un mar de decrets, ordres i reglamentacions. Però sabem que no correspon a les lleis la intervenció pedagògica, això correspon als professionals i no depèn directament de les lleis.

Assenyalem alguns assumptes actuals que han de ser objecte de la pedagogia, fonamentada, pensada i aplicable.

L'ensenyament de les llengües a Catalunya necessita un model propi que aprofiti la transferència positiva d'aprenentatge entre les llengües catalana i castellana apreses com a llengües vives els primers anys d'edat. Ja vam dedicar el tema monogràfic de la *Revista Catalana de Pedagogia*, núm 6 a aquest assumpte. Ara caldria concretar models organitzatius i d'intervenció adequables a diferents contextos i als processos d'aprenentatge diversificats dels alumnes segons competència lingüística. Caldria posar a disposició dels mestres protocols de diagnòstic i pronòstic pedagògic de fàcil aplicació.

La política lingüística escolar de 1983 va ser consolidada el 1998 i ara ho ha estat per l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i per la Llei d'Educació. Tenim les condicions perquè tots els infants i joves nascuts a Catalunya dominin bé ambdues llengües però falla la voluntat de comunicar-se en llengua catalana quan és segona llengua o bé falta voluntat de comunicar-se amb precisió en qualsevol llengua. Tenim un greu problema de cultura lingüística que ja es percep en la comunicació oral. Per comptes de gaudir, de divertir-se emprant diferents llengües, codis o registres es tendeix a reduir a un, a comoditat, al mínim esforç. La pedagogia ha de "conduir" aquest assumpte clau.

L'ensenyament-aprenentatge amb TIC normalitzades i les TAC (Tecnologies d'Aprenentatge en Col·laboració), jo preferiria Cooperació, recordant la pedagogia de treball cooperatiu del mestre Célestin Freinet. Després de tant reclamar equipaments, a vegades, sembla que quan arriben els ordinadors, aquest curs de manera generalitzada, encara ens hem de posar a punt. Jo veig problemes de logística, d'instal·lacions però no n'hi hauria d'haver d'organització de les situacions d'aprenentatge. Però els hi ha. Seguim pensant en un model d'ensenyament on tots els alumnes han de fer el mateix i a la mateixa hora i això és el que la pedagogia ha de canviar. Ja fa temps que es necessari, i fa temps que és possible, amb un nombre raonable d'alumnes a l'aula i amb diversitat d'equipaments. El que menys ha canviat és l'organització de l'aula, l'aula de treball cooperatiu no és un model generalitzat.

Obsedits per millorar els resultats escolars, i falta que fa, podem perdre tot allò que dóna sentit a l'aprenentatge. Pensem en l'educació estètica. Cap indicatiu si mirem la Llei d'Educació de Catalunya, nosaltres que som hereus de l'Escola Nova que en el seu punt 27 dels trenta punts deia: "*L'Escola Nova ha de ser un ambient de bellesa*". No podem oblidar-ho en una educació integral. Avui encara menys, en una societat hiperactiva hem de potenciar a l'escola la dimensió contemplativa i el gust per la bellesa: visual, auditiva, del coneixement i de les bones relacions personals comunicatives. Els elements simbòlics són molt importants per a suscitar patrons de conducta que l'infant o jove interioritzi.

L'assistència escolar i la cultura familiar. Aquest assumpte que sembla menor ha sorgit aquests dies. ¿Poden faltar els alumnes a l'escola per anar de viatge amb els pares? ¿Els pares que fan vacances durant el curs escolar han de renunciar a anar-sen uns dies per tal que els infants no perdin escola?... Ho deixo obert. S'estan donant moltes opinions. Potser des de la pedagogia podríem... hauríem d'aportar coneixement i criteri d'actuació. L'assumpte del calendari escolar tindria solució fàcil amb pedagogia diversificada.

Coneixement que aporta la Neurociència. Salut mental dels infants. Transtorns de conducta. D'una banda hem de conèixer què ens porten les ciències biològiques i mèdiques. De l'altra, potser hem de contribuir al tractament d'alguns problemes de conducta que no son estrictament bioquímics i que l'educació adequada pot contribuir a modular.

Pedagogia personalitzada i cooperativa. Acabo amb aquest assumpte que ja ha quedat apuntat però que penso que resumeix l'orientació que convé donar a la nostra activitat. El més important que ha de fer la pedagogia és aconseguir un canvi definitiu del model conegut: un mestre que explica i posa exercicis als alumnes. El mestre, el professor ha de passar a ser un organitzador de situacions d'aprenentatges, diverses, personalitzades i cooperatives on es potenciï que els alumnes aprenguin dels alumnes i fent feina. Les explicacions del mestre, sempre necessàries, s'aniran administrant oportunament.

Tot això ho apunto per contribuir a marcar una direcció. Però ja estem ben ocupats i no donem a l'abast amb empreses iniciades: el *Diccionari Enciclopèdic de Pedagogia* que condueix Joan Mallart, la *Revista Catalana de Pedagogia* a càrrec del director de publicacions Conrad Vilanou, el Seminari de Tardor que ens ocupa a tots i la Primavera Pedagògica que impulsen Josep Palau i Josep-Lluís Rodríguez-Bosch. Si uns quants més us hi podeu incorporar, si podem atraure nous socis, podrem atendre els assumptes apuntats.

Gràcies per la vostra atenció. Rebrem amb interès les vostres aportacions, personalment o per correu-e.